

Št. 7. Ljubljana, 1. mal. travna 1895. XXXV. leto.

Vsebina: J. R.: Organizujmo se. — J. Toman: Jan V. Lego. — Jos. Ciperle: Narodna vzgoja. — A. Likozar: Zelenjadarstvo na šolskem vrtu meseca mal. travna. — Listek. — Književnost. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Organizujmo se!

Zasedanje deželnega zbora je minulo. Sklenili so je naši poslanci z zabavnim pripovedovanjem pikantnih pravljic — vsaj meni se je pravljica o Janezu Hruški dopadla. — O šoli se je govorilo malo, seveda obligatna jerimijada „šola leto za letom večje troške prouzročuje“ tudi ta pot ni izostala. Dasi ljudstvo po izreku nekega gospoda rado plačuje davek, vendar za šolo, ne bodi je treba, je pa le vsak trošek preveč. Gmotno stanje učiteljev pa gospodom deželnim očetom itak tudi ne beli glave, kajti regulacija učit. plač je to zadevo temeljito sanirala. S tem, da se je onim revežem, ki so že naj manj imeli, nekaj odščipnilo ter dalo onim, ki so imeli več, ter da se je večina učiteljev, ki so že nad 10 let prejšnjih plač v II. razredu bili, sicer s tisto plačo nazaj v III. razred pomaknilo, je res tolikanj požrtovalno, da so tisti, ki so operat famozne regulacije izvedli, lahko ponosni, učitelji pa domovini zato na vekov veke hvaležni.¹⁾

Duh časa ni tisti, posebno v naši Kranjskeji učiteljstvu še ne vzhaja zlata doba i moledovanje posameznikov nikakor ne bode težnje celega stanu predrugečilo. Nam kranjskim učiteljem manjka

¹⁾ To res ni bilo zboljšanje plač. Zato pa ne čakajmo in ne molčimo, ampak stopimo takoj prihodnje leto združeni v deželnem učiteljskem društvu z nova pred deželni zbor ter prosimo istinitega zboljšanja našega gmotnega stanja!

Uredništvo.

solidarnosti, organizacije na vzajemni podlagi lastne opore; nekoliko manj skromnosti, a jeklene vstrajnosti v boji za naše pravice i koristi na postavnem potu!

Kaj nam pomaga „Zaveza“, Slov. učiteljsko društvo i razna okrajna učiteljska društva! Kaj koristi vedno besedovanje o metodiki, o šolstvu, ki je vedni i neizogibni program teh društev, a za zboljšanje gmotnega stanja pa nobeno nič ne stori! Opusti naj se tista neodpustljiva ozkosrčnost: vse kranjsko učiteljstvo združi naj se v celoto, v jedno učiteljsko društvo,¹⁾ ki bode teku časa primerno kot neupogljiva falanga prodirala, dok ne pridobi in zajamči učiteljskemu stanu primerne gmotnega stanja i ugleda. Ozrmo se le nekoliko na druge stanove. Naša duhovščina, če tudi se včasi med seboj posamezniki skavsajo, a kadar gre za občne stanovske koristi i pravice, vsi so kot jeden. Vidite, delavski stan; komu se je pred 20. leti sanjalo o organizaciji delavcev, a sedaj delajo celi Evropi preglavico. I mi učitelji! Posameznik ždi i čaka, kedaj mu obero i odneso sad drugi, i on pa pobere ostanek. Ne, tovariši; lupino raz oči, zavedajmo se lastne krivde! Veliko smo zamudili, a vsaj poskusimo zamujeno popraviti. Precej, blizo 600 nas je i vsekako neodpustljivo, da se tak faktor tako dosledno prezira. Čudil sem se, ko so se h kratki za Dolenjsko oglasili 3 državno-zborski kandidatje i vsak razvivši svoj program, je povdarjal, da bode deloval na korist kmetom, delavcem i uradnikom, vsi so pa pozabili učitelja!! Učitelj živi i dela med narodom za narod, a samega sebe i svojih pravie čisto pozabi. Dostokrat opusti celo volitev i leta i leta se od doma ne gane. Seveda je temu prepogosto kriva zopet tista znana učiteljska beračija, ki ga sili, da stori za vsak krajcar posebej proračun. Žali Bog, a vendar istina, sramuje se človek v neznani družbi povedati, da je učitelj. Vse je lepo, kar se govori o častnem poklicu i o zvišeni nalogi našega stanu, ter o stanu primernih dolžnostih, a nasproti njegovi plači je vendar vse to le goli humbug i pikra ironija. Prav radi njegovega vedno praznega mošnjčka prezira ga vse i tudi taki višejjo nos nad njim, ki bi morali mu radi njegovega vspešnega delovanji hvaležni biti.

Dokler se goji v učiteljišču, bašejo ga z balastom formalne vednosti ter se mu slika častno mesto, ki ga bode zavzemal v družbi človeški, a tega mu baje nihče ne vé razkriti, kako bode s 360 gl. stanu primerno živeti!

Po dosedajnih skušnjah tudi naj večji optimist lahko uvidi, da nam nij upati lahkim potom prida doseči, stopimo tedaj s pregovorom: „Človek, pomagaj si sam in Bog ti pomore“ na lastne noge! Združimo si tedaj moči, poiščimo si voditeljev, zna-

¹⁾ To se bode zgodilo letos o Binkoštih. *Ured.*

čajnih i delavnih voditeljev, ki naj organizujejo kranjsko učiteljstvo, da isto v slogi ojačeno dospé do boljšega gnotnega stanja.

Dokler bode pa učiteljstvo nesložno kimalo po raznih društvih, ne bode zidalo niti konvikta ne. Le dobra organizacija bi dosegla, da bi zastopnika učiteljev v deželni šol. svet vsled volitve od strani učiteljev prišla, ne pa, da bi se kar brez volje i vprašanja za mnenje učiteljev tja poklicala. Organizacija bi morebiti vendar le prisilila slavne šolske oblasti, da bi se iste ozirale bolj na kvalifikacijo, obče na sposobnost, na starost i obiteljske razmere prosilcev pri oddaji razpisanih učit. služeb, nego na dosedaj običajno protekcijo. Ko bi se to doseglo, odpravila bi se potem (kar bi se bilo moralo že zdavno zakonitim potom storiti) tista nesramna gonja prosilcev, ki začeni pri posameznih članih krajnega šol. sveta, notri do gospoda c. kr. deželnega predsednika klečeplazijo i moledvajo i drug družega spodrivajo, kadar je količkaj mastnega za oddati. Združimo in organizujmo se kranjski učitelji in učiteljice! Le naprej! Nevstrašeno naprej!

J. R.

Jan V. Lego.

(Konec.)

Kako globoke in močne vtise je napravila ta daljna pot, o tem svedoči knjiga, katero je izdal udeleženec Anton Trstenjak v Ljubljani, pod naslovom „Spomenik slovanske vzajemnosti.“ Knjiga, v mnogem oziru zanimiva, obsega razven podrobnega opisovanja cele poti, tudi kratke životopise s podobami znamenitih oseb slovenskih, hrvaških in čeških. Umljivo je, da med Čehi ne manjka Lega, katerega pisatelj nazivlje: redka, dragocena zvezda na slovanskem nebu, katera ne goji slovanske ideje le teoretično, temveč i praktično.

V povračilo za obisk priredili so Čehi l. 1887. iz Prage poseben vlak na Slovensko. Duša tej ekspediciji bil je Lego, napisavši „Pruvodce (spremljevalec) po Slovinsku.“ Moralen vspeh tega poseta je bilo ustanovljenje „Česko-slovanského spolku v Praze“ l. 1888. Lego, predsednik, deluje i tu z nespremenjeno gorečnostjo do sedaj.

Namen temu društvu je: gojiti kulturne in narodno-gospodarske interese češko-slovanske ter podpirati revno slovensko mladino na Češkem študujočo.

V sedmih letih delovanja je storilo društvo mnogo dobrega, ne le slovenskim literarnim društvom in slovenskim dijakom, (podelivši jim mnogo podpor), temveč i skrbi neprestano za razvoj slovenskega šolstva s tem, da pošilja ljubljanskemu slovenskemu gimnaziju češke